

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. I. Quid & quotuplex sit futurum contingens?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

etiam Divina Sapiencia Ecclesiastici 24. dicit se ex ore Altissimi (id est intellectu Patris) prodiisse: Ergo actus quò Deus ad extra producit creaturas, non pertinet ad voluntatem, sed ad intellectum, ut motum à voluntate.

Sicut igitur Pater aternus producit Filium per dicere notionale, ita & omnes Personæ Sanctissimæ Trinitatis, producent creaturas per dicere commune & essentialè; sive per actum imperij, formaliter immanentem, & virtualiter transeuntem. Imperium autem, ut docent Theologi cum sancto Thoma 1. 2. quæst. 17. tria importat: scilicet directionem, intimationem, & motionem: duo prima habet intellectus à seipso, tertium verò illi communicatur à voluntate, quæ est primum movens quantum ad exercitium: nam hæ duæ potentia, quoad suas operationes, se mutuò juvant; intellectus dirigit voluntatem, & illam determinat ad speciem actûs: voluntas movet, & applicat intellectum, illumque determinat ad exercitium: unde sicut ordo qui reperitur in actibus voluntatis, est ab intellectu dirigente, & ordinante; ita & vis movendi quæ reperitur in actu imperij, est à voluntate movente, & applicante. Unde ex hoc triplici actu, scilicet ex directione, & intimatione intellectûs, ac motione voluntatis, coalescit actus efficax imperij divini, quòd non solum dirigitur ad creaturas rationales, sicut imperium humanum & politicum, sed etiam ad insensibiles & inanimatas: nam Deus vocat ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt, & insensibilia illi ut sensibilia obediunt. Unde Job. 38. mari dixit, *Uquo huc venies, & non procedes amplius, & hic confringes iumentis fluctus tuos.* Et Joan. 11. Christus ait Lazaro mortuo, *Lazare veni foras.* Et Mathæi 8. *imperavit ventis & mari.* Ubi eleganter Hieronymus: *Ex hoc loco intelligimus, quòd omnes creatura sentiunt Creatorem imperantem, non errore Hereticorum, qui omnia putant animata: sed majestate conditoris, cui sensibilia sunt, quæ apud nos sunt insensibilia.* De actu imperij plura dicemus in Tractatu de prædestin. disp. 1. art. 3. & in Tractatu de actibus humanis, disputatione 11. per totam.

§. III.

Solvuntur objectiones.

97. **C**ontra istam conclusionem objici potest: Productio creaturarû in Scriptura sæpe attribuitur divinæ voluntati: dicitur enim Psal. 134. *Omnia quæcumque voluit Dominus fecit.* Et ad Ephel. 1. *Qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ:* Ergo potentia immediatè operativa in Deo, non est intellectus, sed voluntas.

Confirmatur: D. Thomas infra quæst. 19. art. 4. ad 4. ait, quòd *ejusdem effectûs scientia in Deo est causa ut dirigens, voluntas ut imperans, & potentia ut exequens:* Ergo secundum D. Thomam, scientia in Deo non concurrat effectivè ad productionem rerum, sed tantum directivè.

98. Respondeo quòd cum actus imperij quò Deus producit creaturas, pertineat partim ad intellectum, partim ad voluntatem, modo supra explicato; Scriptura interdum attribuit productionem rerum divinæ volitioni, scilicet tanquam causæ moventi; interdum verò ejus dictioni, & locutioni, tanquam causæ operanti, & exequenti. Unde Apostolus dicit quòd *Deus operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ.* Ubi, ut notavit Glossa, prius ponitur *consilium*, quod pertinet ad intellectum, & postea additur, *volun-*

A *tatis suæ:* ut per hoc significetur, quòd intellectus divinus, ut motus & determinatus à voluntate, est causa rerum.

Ad confirmationem dicendum est, quòd quando Sanctus Thomas ait quòd *scientia in Deo est causa dirigens*, loquitur de scientia simplicis intelligentiæ, quæ concurrat tantum directivè ad productionem rerum, unde addit, *Scientia quæ concipitur forma operis.* Quibus verbis aperte significat, se loqui de scientia, quæ continet ideas rerum possibilem, quæ est scientia simplicis intelligentiæ. Cum verò subdit, quòd *voluntas se habet, ut causa imperans*, loquitur de imperio, quatenus importat motionem & impulsum: sub qua ratione (ut diximus) pertinet ad voluntatem, non verò ad intellectum. Denique quando subjungit, quòd *potentia se habet ut exequens:* per illam potentiam exequentem, significat ipsum intellectum, ut practicum, & ut motum ac applicatum à volutate: sub qua ratione gerit vices potentia executivæ in Deo, & est immediatum principium operationis ad extra: unde ibidem ait, *intellectus speculativus nihil dicit de operando.*

Quod si aliquis contendat, per potentiam illam exequentem, S. Doctorem significare potentiam aliquam virtualiter distinctam ab intellectu & voluntate, dicendum est cum Caietano & Alvaro, illum id correxisse, seu potius magis explicasse infra quæst. 25. art. 1. in 2. solutione 4. argumenti, ubi dicit, *scientia divina, secundum quod est principium effectivum, habet rationem potentia.* Quibus verbis aperte declarat, scientiam Dei ut applicatam per decretum, habere rationem potentia operativæ ad extra, per actum imperij.

DISPUTATIO IV.

De scientia futurorum contingentium.

Hic aggredimur gravissimas hujus temporis, & Tractatûs quæstiones, ac controversias; & relicto, ut ita dicam, littore, in altum ducimus: ut Christus dicebat Petro Luca 5. id est (ut explicat D. Ambrosius) *in profundum disputationum ingredimur.* Agimus enim de scientia futurorum contingentium, quæ tot rixas & contentiones inter Patres Societatis & Thomistas excitavit. Verùm cum notitia cujuslibet scientiæ ex objecti sui cognitione maxime pendeat, priusquam celebres illas controversias discutiamus, tria in hujus disputationis limine præmittenda & declaranda censuimus, quæ magnam lucem afferent his quæ in toto ejus decursu dicturi sumus: nimirum quid sit futurum, quid contingens, & quotuplex detur futurum contingens? Unde sit

ARTICVLVS PRIMVS.

Quid & quotuplex sit futurum contingens?

§. I.

Resolvitur prima pars quæstionis, & declaratur in quo essentialiter consistat futurum.

Dico primò: Rem constitui in ratione futuræ, per determinationem, præparationem, & ordinationem causarum, ad illius productionem: ac proinde futurum rectè definiri, quòd est determinatum in causa ad habendam existentiam pro duratione sequenti. Est contra plures ex Recentioribus

99.

100.

Lib. 4. in cap. 8 Luca.

1.

ribus, qui videntes ex hac definitione futuri, se-
qui manifestam destructionem scientiæ mediæ
(ut constabit ex infra dicendis) illam negant.
Unde P. Annatus in libro quem edidit pro de-
fensione scientiæ mediæ disp. 1. cap. 2. ait aliquid
esse futurum, nihil aliud significare, quàm ali-
quando contingere rem habere suam existentiam,
etiamsi quasi contingat casu, id est, nulla quoad
hoc præcesserit determinatio in Deo, sed tantum
præscientia; & adeo firmam putat hanc doctri-
nam, ut nihil possimus illi opponere, quantumvis
nos excutiamus. Sed ut clarè pateat, quàm parum
soliditatis & probabilitatis habeat hæc sententia.

2. Probatur primò conclusio ex D. Thoma,
quæst. 2. de verit. art. 12. ad 7. ubi ait. *Cum dici-
tur hoc est futurum, designatur ordo qui est in cau-
sis illius rei ad productionem ejus.* Et in 1. dist. 38.
quæst. 1. art. 5. dicit, *Deus videt ordinem sui ad
rem, ex cuius potestate res erat futura*: ille au-
tem ordo, nihil aliud esse potest, quàm determi-
natio divinæ voluntatis, ad res producendas, per
quam transferuntur, à statu meræ possibilitatis
ad statum futurationis. Idem docet. 1. contra
Gent. cap. 67. 1. Periherm. cap. 8. 2. 2. quæst. 171.
art. 6. ad 2. Et in hac parte quæst. 16. art. 7. ad 3.
ita expressè loquitur, ut nullus dubitationi relin-
quatur locus: dicit enim, *Omne quod est, ex eo
futurum fuit, antequam esset, quia in causa sua
erat ut fieret: unde sublata causâ, non esset fu-
turum illud fieri* &c. Et tandem in hac quæst. art.
23. sic habet. *Alio modo potest considerari contin-
gens, ut est in sua causa: & ita consideratur ut fu-
turum*: Ergo ex D. Thoma, res est, & denomina-
tur futura, à præparatione, ordinatione, seu deter-
minatione causarum ad illius productionem.

3. Probatur secundò ex D. Augustino, qui cap. 9.
de corrept. & gratia, & lib. 6. de Genesi ad litte-
ram cap. 17. dicit, *Deum futura facere, nihil
aliud est, quàm eorum causas preparare.* Et Tra-
ctatu 68. in Joan. docet quòd Deus fecit futura,
ea prædestinando.

4. Probatur tertio ratione ex dictis locis desump-
tâ. Rem esse futuram, est aliqua denominatio
realis, non quidem intrinseca, sed extrinseca:
denominatio enim intrinseca non potest compe-
tere rei non existenti: Ergo debet ab aliqua for-
ma reali & extrinseca provenire: At talis forma
non potest esse alia, quàm determinatio causæ ad
ejus productionem: Ergo rem esse futuram, ni-
hil est aliud, quàm ipsam esse determinatam in
causa, ad habendam existentiam pro tempore
sequenti. Major, & prima Consequentia patent,
Minor probatur. Talis forma non potest esse ipsa
causa, præcisè ut potens ad producendum effe-
ctum: cum ut sic tantum tribuat denominationem
possibilis; non potest etiam esse eadem cau-
sa, ut actu influens esse in effectum; sic enim dat
denominationem existentis: Ergo solum potest
esse eadem causa, ut determinata ad dandam illi
existentiam in duratione sequenti.

5. Respondet Suarez prolog. 2. de gratia cap. 7.
rem non esse, nec denominari futuram à determi-
natione causæ, sed ex habitudine ad existentiam
pro determinato tempore habendam.

Sed hæc responsio magis confirmat, quàm in-
firmet vim argumenti propositi: Cum enim ha-
bitudo ad existentiam pro determinato tempore
habendam, nulli rei creatæ conveniat essentiali-
ter, & ab intrinseco, debet ei competere ab ex-
trinseco, & ex aliqua causa efficiente: unde cum
non possit ei competere à tali causa, præcisè ut

A potente, & indifferente ad dandum illi esse: ei
convenire debet ab eadem causa, ut prepara-
ta, & disposita, ac determinata ad ejus produ-
ctionem.

Probatur ultimò conclusio, & magis confir-
matur, & explicatur ratio præcedens. Res fu-
tura constitui debet in ratione futuræ, per illud,
per quod distinguitur à merè possibili, & exi-
stenti: Sed ab utraque distinguitur, per hoc
quòd sit determinata in causa ad habendam ali-
quando existentiam: Ergo per talem determina-
tionem constituitur in ratione futuræ. Major est
evidens, ut enim dicunt Philosophi, idem est
constitutivum rei, ac distinctivum illius à quali-
bet aliq. Minor verò declaratur, & probatur.
Res merè possibilis continetur in causa indeter-
minata, & indifferenti ad dandum illi esse. Res
existens, est totaliter extra suas causas; cum exi-
stentia idem sit, ac silentia rei extra causam: Ar-
qui sola determinatio in causa, facit differre rem
futuram, à re quæ est omninò extra causas, & à
re quæ est in causa omninò indifferenti, & in-
determinata: Ergo determinatio in causa, di-
stinguit rem futuram, ab existente, & merè pos-
sibili. Major constat, Minor etiam non est mi-
nus evidens. Res enim futura, nondum est ex-
tra suas causas, aliàs esset præsens, & existens;
nec etiam est intra causam omninò indifferen-
tem, & indeterminatam, ad dandam illi exi-
stentiam; alioquin esset merè possibilis, nec
magis esset futura, quàm non futura; & cum
contineatur intra causas, & per hoc differat à
re existente, quæ est omninò extra causas; ut
differat à merè possibili, debet esse intra causam
cum determinatione; & sic res futura, erit illa
quæ est determinata in sua causa, ad habendam
existentiam pro duratione sequenti.

§. II.

Corollaria præcedentis doctrinæ.

D EX dictis colliges primò, quòd cum sit duplex
determinatio causarum, una infallibilis, &
immutabilis, qualis est determinatio causæ pri-
mæ: altera fallibilis, & mutabilis; qualis est
determinatio causæ secundæ contingentis, vel li-
beræ, duplex etiam distingui solet futuritio: una
certa & infallibilis, per ordinem ad causam pri-
mam; & altera fallibilis, & impedibilis; per
ordinem ad causas inferiores contingentis, vel
liberas. Quòd est futurum primo modo, est sim-
pliciter, & absolutè futurum, & de eo potest
dici simpliciter, quòd erit; quòd verò tantum
secundo modo est futurum, est solum futurum
secundum quid, nec de eo simpliciter potest dici,
quòd erit; sed cum addito tantum, ex vi scilicet
inclinationis, & determinationis causæ. Unde
D. Thomas quæst. 12. de verit. art. 10. ad
12. *Causæ superiores quæ sunt rerum rationes in
divina præscientia, nunquam desiciunt ab imple-
tione suorum effectuum, sicut desiciunt causæ
inferiores; & ideo in causis superioribus cognos-
cuntur rerum eventus absolutè, sed in inferio-
ribus, non nisi sub conditione.* Ubi per ratio-
nes rerum, intelligit ideas ut determinatas per
decretum divinum: sicut ipse docet quæst. 3. de
verit. art. 6. in corp. ubi ait, *Idea rerum quæ
sunt, fuerunt, vel erunt, determinantur ex pro-
posito divina voluntatis.* Sentit ergo S. Doctor,
res creatas ex ordine tantum ad divinum decre-
tum, accipere infallibilitatem eventus: non verò

ex ordine ad causas inferiores, præsertim ad contingentes, & liberas. Et in hac parte quæst. 19. art. 7. ad 2. hæc scribit: *Deus aliquando pronuntiat aliquid futurum, secundum quod continetur in ordine causarum inferiorum, puta secundum dispositionem nature, vel meritorum, quod tamen non fit: quia aliter est in causa superiori divina. Sicut cum Isaias prædixit Ezechia, Dispone domui tue, quia morieris, & non viues, ut habetur Isaiæ 38. neque tamen ita evenit, quia ab æterno aliter fuit in scientia, & voluntate divina, quæ immutabilis est. Et 2. quæst. 184. art. 1. distinguit duplicem prophetiam, unam comminationis, quæ non semper impletur, sicut quando dictum fuit Ionæ 3. *Ahuc quadraginta dies, & Ninive subvertetur*: alteram prædestinationis, quæ semper, & infallibiliter impletur: qualis erat ista, *Ecce Virgo concipiet, & pariet, &c.**

8. Colliges secundo, Ex ordine ad causas secundas necessario operantes, dici aliquid futurum simpliciter, id est absolute. Ex ordine ad causas secundas contingentes, ad unum extremum propensas, dici futurum cum addito. Ex ordine vero ad causas secundas contingentes, ad utrumque se habentes, nullatenus dici futurum.

9. Probat: Illud est futurum, quod est in causa determinatum ut fiat: At quod habet esse in causa necessaria, immutabiliter operante, est determinatum simpliciter, in causa autem contingenti, ad unam partem magis propensa, tantum habet determinationem secundum quid; & in causa contingenti omnino indifferenti, nullam habet determinationem: Ergo ex prima dicitur futurum simpliciter, ex secunda, secundum quid tantum, ex tertia autem nullo modo.

10. Confirmatur: Id est futurum, de quo potest aliqua certitudine cognosci, quod erit: Sed quod habet esse in causa necessaria, & immutabiliter operante, potest cognosci quod erit, certitudine tali simpliciter, nempe scientifica: quod autem habet esse in causa contingenti, magis ad unam partem propensa, quam ad aliam; solum potest cognosci quod erit, certitudine conjecturali, quæ est certitudo tantum secundum quid: quod demum continetur in causa contingenti, indifferenti ad utrumlibet, nullâ certitudine potest cognosci quod erit: Ergo primum est futurum simpliciter, secundum solum secundum quid, tertium nullo modo, sed tantum possibile. Ita expressè docet S. Doctor in 1. dist. 38. quæst. 1. art. 5. circa medium corporis, ubi ait: *Sciendum igitur est, quod antequam res sit, non habet esse nisi in suis causis: sed causa quadam sunt ex quibus necessario sequitur effectus, quæ impediri non possunt; & in illis habet causatum, esse certum & determinatum, ideoque potest sciri demonstrativè, sicut est ortus Solis, Eclipsis, & huiusmodi. Quadam autem sunt causa, ex quibus sequuntur effectus in majori parte, sed tamen deficiunt in minori parte: unde in istis effectus non habent certitudinem absolutam, sed quandam, in quantum sunt magis determinate causa ad unum, quam ad aliud; & ideo per istas causas potest accipi scientia conjecturalis de futuris. Et paucis interpositis addit. Sed quadam causa sunt, quæ se habent ad utrumque, & in istis effectus de futuro nullam habent certitudinem, aut determinationem; & ideo contingenti ad utrumlibet in causis suis nullo modo cognosci possunt. Idem docet 1. Periherm. lect. 13. & de verit. quæst. 2. art. 12.*

Tom. I.

A Dices: Quando Sanctus Thomas in his locis ponit hoc discrimen inter causas naturales, & contingentes, quod in primis effectus habent certam & determinatam futurationem, non autem in secundis: vel in causis naturalibus, & necessario operantibus, involvit decretum divinum prædeterminans, & applicans causas secundas ad operandum, vel illud excludit? Si primum, nulla erit differentia, quam statuit inter causas naturales, & contingentes: cum in istis, prout subduntur decreto efficaci, & prædeterminanti, effectus contingentes non minus infallibiliter sint determinati, quam effectus naturales in causis necessarijs. Si verò secundum dicatur, non erit verum dicere, quod effectus naturales infallibiliter evenient; cum secluso decreto prædeterminante, & applicante causas secundas ad operandum, nullæ causæ, etiam naturales, & necessariæ operentur.

B Respondeo, D. Thomam in his locis, neque includere, neque excludere tale decretum; sed ab illo abstrahere, non abstractione negativâ, sed merè præcisivâ: id est ad illud non attendere, nec tamen illud negare; sed intendere solum, quod quia effectus naturales, & necessarij, sunt determinati in suis causis, in illis habent certam, & infallibilem futurationem; non tamen effectus contingentes in causis contingentibus, quæ sunt indifferentes ad utrumlibet. Nec obstat, quod Deo suspendente concursum, effectus etiam naturales, non ponerentur extra causas: nam cum talis suspensio foret miraculosa, etiam miraculosum esset, quod talis effectus extra causas non poneretur: ex quo non fit falsa propositio, quæ dicitur, quod ille absolute erit.

§. III.

Solvitur objectio Suarez.

D Objicit Suarez loco supra citato contra nostram conclusionem, & definitionem futuri in ea traditam. Si futurum esset illud quod est determinatum in causa, posset aliquid fieri in tempore, quod antecederet non esset futurum. Item posset aliquid esse futurum, quod nunquam esset præsens: Sed utrumque videtur absurdum: Ergo futurum non rectè definitur id quod in causa, ad habendam aliquando existentiam, determinatum est. Probat sequela Majoris, quantum ad primam partem, nam posset aliquid in tempore fieri, ad quod non præcederet in causa determinatio, & inclinatio ad unam partem magis quam ad aliam, sed omnimoda indifferentia: Ergo si futurity consistat in determinatione causæ, poterit aliquid fieri, & esse præsens in tempore, quod antecederet non fuit futurum. Probat etiam quantum ad secundam: Potest enim contingere causam secundam, esse ad aliquem effectum determinatam, & inclinatum, qui tamen in re non ponetur, sed ejus oppositum, quia impeditur ab alia causa superiori & potentiori: Ergo si futurity non sit aliud, quam determinatio in causa, poterit aliquid esse futurum, quod nunquam erit præsens & existens.

E Respondeo negando sequelam Majoris, quantum ad primam partem: cum enim nihil in tempore fiat, quod non fuerit ab æterno à Deo determinatum, nihil potest esse præsens in tempore, quod non fuerit futurum ab æterno, saltem respectu causæ primæ; licet respectu causarum secundarum possit interdum contingere, quod

Ff

aliquid producat in tempore, quod prius, prioritate temporis, & durationis, non fuit in eis determinatum, nec consequenter futurum. Dixi *prioritate temporis*, quia in sententia Thomistarum, nulla creatura potest in actum exire, nisi prius naturā fuerit a Deo ad operandum determinata.

15. Ad secundam partem Majoris similiter dicendum est, nihil posse esse futurum per ordinem ad causam primam infallibilem, & immutabilem, quod non ponatur aliquando in tempore: per ordinem tamen ad causas secundas fallibiles, & contingentes, non repugnat quod aliquis effectus sit futurus, qui tamen nunquam erit præsens & existens, ut colligitur ex Aristotele 2. de Generat. text. 64. ubi dicit, *Futurus quis incedere, non incedet*. Quia interdum determinatio illa, quā quis volendo incedere, faciebat futuram deambulationem, vel mutatur a voluntate, vel impeditur ab alio, ne sortiatur suum effectum. Idem docet S. Thomas 1. Periherm. cap. 8. lect. 13. Quare mirum est Suarezem, in doctrina Aristotelis & D. Thomæ esse adeo peregrinum, ut pro absurdo & inconvenienti reputet quod uterque apertissimè tradit.

§. IV.

Explicantur alia duo quæ restant examinanda, quid scilicet sit contingens, & quotuplex sit futurum.

16. **V**T clarè percipiatur quid sit contingens, supponendum est ex Ferrariensi 1. contra Gent. cap. 67. effectum necessarium, & contingentem, dupliciter posse considerari: scilicet sub ratione entis, & sub ratione effectus. Primo modo considerantur absolute in seipis: secundo autem, per comparationem ad causas. In prima consideratione dicitur necessarium, id quod quantum est ex propria natura, non potest deficere, uti cælum, & Angelus, quæ ab intrinseco petunt conservari in esse, ex suppositione quod fiant; quia carent principio corruptionis inclinante ad illorum non esse: cum quo tamen stat, quod ab extrinseco annihilari possint, Deo suspendente concursum. Contingens autem dicitur, quod quantum est ex propria natura, deficere potest, quod etiam corruptibile ab intrinseco dicitur, eo quod habeat intrinsecum principium, inclinans ad illius non esse, scilicet materiam primam, quæ appetendo formam contrariam, ex consequenti appetit illius non esse; & illa necessitas, & contingentia est essentialis, & invariabiliter conveniens rebus: ita ut in quocumque statu res contingens ponatur, sit semper contingens, & necessaria, semper necessaria. In secunda autem consideratione, effectus necessarius dicitur ille, qui procedit a causa necessaria, immutabiliter agente, & quæ ab alia causa impediri non potest: contingens verò dicitur ille, qui procedit a causa quæ impediri potest, & consequenter, et si causa aliquando in ejus productionem inclinet, potest tamen non evenire.

17. Notat tamen ibidem Ferrariensis, effectum contingentem, in ratione effectus, per ordinem ad causas posse considerari dupliciter. Primo quantum ad naturam effectus: secundo quantum ad modum. Sub prima consideratione, semper ei convenit contingentia; quia in quocumque statu sit, semper est effectus causæ impedi-

A bilis: consideratus autem quantum ad modum essendi, aliquando habet modum contingentie, aliquando necessitatis: primum quoad intra causam, quia et si sit inclinata ad ejus productionem, potest non evenire: secundum autem habet, quoad extra causas; quia omne quod est, dum est, necesse est esse, ex suppositione, & in sensu composito, non absolute, seu in sensu diviso. Ex quibus omnibus colligi potest hæc definitio contingentis: *Contingens est id quod habet esse in causa impedibile, sive ab intrinseco, sive ab extrinseco.*

18. Circa tertium quod examinandum restat, dicendum est, futurum primò dividi in absolute, & conditionatum. Primum est cujus futurum à nulla conditione non futura dependet. Dixi *non futura*: quia si conditio à qua pender, futura sit, non ideò amittit rationem futuri absolute; ut constat in Incarnatione Christi, quæ habuit dependentiam à peccato Adami; quia tamen peccatum erat futurum, ideò Incarnatio etiam absolute futura erat.

19. Futurum conditionatum, est illud quod absolute non erit, esset tamen si aliqua conditio poneretur: ut si *Iudas ageret penitentiam, veniam consequeretur. Si Christus predicasset Evangelium Tyrijs, & Sydonijs, illi credidissent, & egissent penitentiam.*

C Rursus hoc futurum est duplex: Unum quod cum conditione nullam connexionem habet, & solet appellari *disparatum*. Aliud quod cum illa, aliqua connexionem connectitur. Exemplum primi, *Si capra saltet, arbor florebit. Si gallus canet, Turca converteretur*. Secundum quod non *disparatum* vocatur, est multiplex. Unum quod cum conditione, metaphysicè certitudine est connexionem, quale est illud in nostra sententia: *Si Deus voluntatem creatam ad penitendum pramoveat, penitebit*. Aliud quod cum conditione habet connexionem certam tantum moraliter, consistentem in hoc, quod conditione posita, semper eveniet, licet possit physicè non evenire, etiam in sensu composito: v. g. *Si homo gravi tentatione pulsetur, & speciali gratiâ non adjuvetur, tentationi succumbet*. Licet enim possit potentia physicè resistere, absque speciali gratia Dei, gravi tentationi contra præcepta naturalia; moraliter tamen non potest, sed semper succumbet. De quo in Tractatu de gratia. Aliud est quod cum conditione habet connexionem tantum probabilem, v. g. *Si fuerit mater, diligit filium. Si Petrus constitutus in necessitate, à Paulo sibi amicissimo eleemosinam petat, accipiet*. In quibus tantum probabiliter, futura cum conditione connectuntur; & hoc conditionatum probabile, suscipit magis aut minus, juxta plura, vel pauciora probabilitatis motiva.

ARTICVLVS II.

An sit in Deo certa & infallibilis futurorum contingentium scientia?

Quidam antiqui Philosophi futurorum contingentium præscientiam Deo denegarunt. Ex illorum numero insignis est maximè Cicero, qui libro 2. de divinatione, notitiam admittit Deorum futurorum, quæ a causis liberis pendent.